

Mikor 1996 nyarán, egy vasárnap délután Joni Sigerius magával cipelte Aaront a szülei farmjára, hogy hivatalosan is bemutassa nekik, a lány apja olyan határozottan szorította meg a fiú kezét, hogy az már fájt.

– Te csináltad azt a képet – mondta. Vagy kérdezte?

Siem Sigerius zömök, fekete hajú, kemény férfi volt, olyan fülekkel, amiket nem lehetett nem észrevenni: vörösen duzzadtak, mintha olajban sütötték volna ki őket, s mivel Aaron régebben dzsúdózott, tudta, hogy karfiolfülekről van szó. Erős vázsonruhák súrolják ilyenre, kemény testek és durva szőnyegek gyúriuk a fülkagylót, míg vér és genny nem gyűlik a porcok és a babasimaságú bőr közé. Aki nem dzsúdózik komolyan, átmeneti duzzanatokkal és bőrkeményedésekkel megússza. Aaron feje két oldalán is egy-egy hétköznapi, sértetlen barackfűl foglalt helyet. A karfiolfűl a bajnokok sajátja, a monomániás tagoké, akik estéről estére a szőnyegre lépnek. A duzzadt füleket ki kell érdemelni, kemény férfiévek állnak mögöttük. Kétség sem fért hozzá, hogy Joni apja kitüntetésként viselte füleit, a szorgalom és a férfiaság bizonyítékaként. Ha Aaron annak idején a versenyeken szembekerült egy így megjelölt bikával, rémület szorította össze a szívét. A karfiolfűl látványa mindig rossz előjel volt az esélytelen ifjú dzsudokának. Hogy palástolja, mennyire a látvány hatása alá került, így válaszolt:

– Futószalagon csinálom a képeket.

Sigerius fülei megmoccantak egy pillanatra. Göndör, de pamentszerűen rövidre vágott haj keretezte széles, lapos koponyá-

ját. Bár általában öltönyt vagy kordbársony nadrágot és Ralph Lauren pólókat viselt, a beérkezettek és a főnökök egyenruháit, fülei és bivalyszerű alkata alapján nem sokan gondolták volna, hogy egy egyetemet irányít, azt pedig még kevesebben, hogy Luitzen Brouwer óta a legnagyobb holland matematikusnak számít. Ilyen testalkattal építkezéseken képzelnénk el, vagy éjszakai útfelújításnál, fényvisszaverő mellényben a kátránykeverő mellett.

– Pontosan tudod, melyik képre gondolk.

Joni, Joni húga, Janis és Sigerius felesége, Tineke – a tágas nappaliban mindenki tudta, melyik képre gondol Sigerius. Arra, melyet körülbelül egy évvel azelőtt nagy alakban hozott le a Sigerius rektorsága alatt működő Tubantia University, a Hengelo és Enschede közötti erdőben megbúvó egyetem hivatalos lapja. A kép Sigeriust ábrázolta az Amszterdam–Rajna-csatorna partján, a nyakkendőjétől eltekintve anyaszült meztelenül, szétvetett lábakkal a sáros, letaposott fűvön, az ötveneseket jellemző enyhén domborodó has alatt jól látható nemi szervvel. Napok alatt szinte mindegyik holland napilap átvette a képet az *NRC*-től a *De Telegraaf*-ig, sőt végül a *Bild* és egy görög lap is.

– Sejttem – vallotta be Aaron, aki elgondolkodott, hogy vajon Joni súgott-e az apjának, vagy Sigerius valóban emlékszik a *Tubantia Weekly* magas, kopasz fotósára, aki tükkörreflexes gépével bögölyként zümmögte körbe az egyetem rektorát minden nyilvános fellépésén. Az utóbbi lehetőséget hízelgőbbnek találta – ahogy a kampusz minden polgára hízelgőnek találta volna, ha emlékszik rá az a karizmatikus férfi, aki most épp az ő kezét szorítja.

Siem Sigerius 1993-as hivatalba lépése óta izzó közép-pontja volt a Tubantia Universitynek. Fénylő nap, mely körül szorgalmas tudósok és nyolcezer hallgató róttá nyugodt, elliptikus pályáját, ámulattal és hálával telten, amiért Sigerius az ő egyetemüket látja el fénnel és melegséggel – nem a holland kormányt, ahol államtitkárságot ígértek neki, és nem is

a kegyeiért küzdő amerikai egyetemek valamelyikét. Aaron tévében látta először Joni apját, évekkel azelőtt, mikor még a szüleivel lakott Venlóban. Az érettségi után augusztusban őt és a bátyját is a tévé elé szegezte valamiért a *Nyári beszélgetések* című műsor, és az egymást váltó, lelombozóan tudományos vásárnap esték egyikén egyszer csak egy matematikus dzsudoka vagy dzsúdózó matematikus jelent meg Peter van Ingen vendégeként, aki Wim Ruskát idézte, aztán a dzsessz nyughatatlanságáról beszélt, aztán a '64-es tokiói olimpiáról, André van Duinről, aztán bejátszatott egy részletet egy prím számokról szóló dokumentumfilmből és a Nagy Fermat-tételről. Aaronnak eszébe is jutott egy műsor, amiben egy lelkesen magyarázó fizikus egy pillanatra elhitette vele és bátyjával, ezzel a két megrögzött humán szakossal, hogy megértettek valamit a kvantummechanikából. („Richard Feynman volt az – mesélte Sigerius később –, nem sokkal utána temettük el.”) Peter van Ingen vendége végigsimított borostás állán, miközben számológépekről, a világegyetemről és Maurits Escherről beszélt, de úgy, mintha elpocsékolt idő volna bármi másra szót vesztegetni. A műsorból kiderült, hogy annak idején Wim Ruskával és Anton Geesinkkel is dzsúdózott, de a *Nyári beszélgetések*be azért hívták meg, mert megkapta a Fields-érmet, amit Peter van Ingen a matematika Nobel-díjának nevezett.

Azóta Siem Sigerius országos népszerűségű tudóssá nőtte ki magát. Egy-egy dolgos egyetemi nap után rendre felbukkant az újságok hírrovatában vagy a *Barend & Van Dorp* beszélgetőműsorban vagy bárhol, hogy tudományos megjegyzést fűzzön a mindennapi eseményekhez, csillogóan értelmesen és szokatlanul közérthetően: idegen kifejezés soha el nem hagyta a száját. A *Weekly* fotósaként Aaron is ott tüsténkedett, mikor Sigerius először vonult be az egyetem rektorságára. Amit a fényképezőjén keresztül látott, azt mindenki láthatta: a Tubantiának erre a férfira volt szüksége. Pusztán azzal, hogy az volt, aki, egy pillanat alatt megszabadította az édesdeden szundiká-

ló kis egyetemet a twentei provincia félénk gátlásaitól. Sigerius már a beiktatási beszédében kijelentette, hogy a Tubantia Hollandia legjobb kutatóegyeteme lesz, s ezeket a szavakat még aznap este világgá kürtölte az NOS híradója. Sigerius mágnesként vonzotta a médiát. Bárhol hangzott is el az „egyetem” szó, rögtön feltűnt a képernyőn egy pár karfiolfül, hogy a rektoruk az ő egyetemük nevében foglaljon állást a holland kutatóintézetek közötti versenyről, a lányok és a műszaki tudományok viszonyáról, az internet jövőjéről, bármiről. Ugyanilyen könnyedén vonzotta magához a külföldi kutatók legjavát. Kár volt talán, hogy a Fields-érme nem a Nobel-díj, nagyon is kár, és mégis: a matematikai zsenialitás aurája írástudatlan parlamenti képviselőket büvölt el, hogy alapkutatásokat finanszírozzanak és tudásbázisról beszéljenek, távközlési óriáscégeket és sültkrumpli-árusokat csábított az egyetem mellé, hogy ott verjenek tanyát. Talán még az iskolások is ismerték Sigerius borostás arcát a képernyőről; meg ne feledkezzünk a kis diákokról, hisz évről évre újabb lurkókat kell Twentébe csábítani. Hogyan vonzzuk oda, mivel nyűgözzük le őket?

A Tubantia patkányfogója egy szál faszban.

– Szép munka – mondta Sigerius, és eleresztette Aaron kezét.

A kép Houtenben készült egy vasárnap délután, közvetlenül azután, hogy véget ért a Varsity, a holland egyetemek évszázados evezősversenye. Blaauwbroek, a *Weekly* főszerkesztője már előre győzködte Aaront, hogy érdemes lesz kimennie: a Tubantia hajóján ott evez majd egy egykori olimpikon plusz még valaki, aki jövőre Atlantába utazik a holland válogatottal. Ennek ellenére meglepő volt, hogy az egyetem rektora pihenőnapját feláldozva buszra száll a diákszövetség védelő tagjaival, hogy együtt döcögjön el velük az Amszterdam–Rajna-csatornához. Az érdektelenebb versenyszámok alatt Aaron a szeme sarkából figyelte, ahogy Sigerius a fából ácsolt lelátó és a bárpult között az ártér lucskos gypén álldogál, maga köré engedve a főállású diákok elszánt csoportját, akik mindig mindent el-

követnek, hogy kisajátíthassák a csak Siemnek szólított rektort. Úgy tűnt, Sigerius élvezte a társaságukat. Miatta hagyták hátra városi otthonaikat, hogy a kampuszon nyüzsögjenek, diák-munkára áhítózva a rektorságon vagy az információs osztályon, hencegve, hogy Sigerius őket is meghívja az éves grillpartijára. Aaron féltékeny volt. Színészkedik Sigerius? Vagy tényleg jól érzi magát?

Blaauwbroek szimata helyesnek bizonyult: történelmi nap virradt a Tubantiára. A verseny százhusz éves fennállása óta először nyert az enschedei evezősnégyes. Aaron a szélfúttá lelátón állt, mikor kitört körülötte az öröm. Rekedt ordibálás és sörös poharak recsegése töltötte be a levegőt, s mivel a diákszövetség tagjai követik a hagyományokat, a kemény magos srácok villámgyorsan lehányták a ruháikat, hogy meztelenül vessék magukat a vízbe a győztes hajó után – ebben a pillanatban tévedt Aaron tekintete a rektorra. Amit az művelt, minden volt, csak nem hagyományos. Sigerius nagy lendülettel félrehajtotta félig még teli sörös poharát, és a sáros füvet taposva megindult a vízpart felé – Aaron leereszkedett a tribünről, és az objektívet állítgatva a rektor után indult, aki vigyorogva dobta le magáról az öltönyét, szállt minden: ing, zokni, alsónadrág, egyedül a nyakkendő maradt, az evezősök nyakkendője – természetesen kapott aznapra egyet, a kampusz minden diákkocsmajában tiszteletbeli tag volt, állandó pultkedvezményel –, de mielőtt a csatornába vethette volna magát, hogy a srácokkal együtt ellepjék a habok, Aaron a nevét kiáltotta: Sigerius!, és körülbelül négy méterről egész alakos felvételt készített róla.

Joni apjának igaza volt: szép munka, minden szempontból fantasztikus kép lett. Lendület volt benne; a képet kitöltő férfit elrugaszkodásra készen, levegőben úszó karokkal ábrázolta, s bár a felsőtest egyértelműen a csillogó víztükör felé lendült, a vad tekintet és a kiáltásra nyílt száj a fényképezőgép lencséjét célozta. A délutáni nap szűrőfényvel vonta be a meztelen testet,

a kompozíció megtervezettnek tűnt: Sigerius bal karja a csatorna vizén távolodó evezősök felé mutatott, mintha stilizált sportképen szerepelne. Ókori görög olimpikonokat idézett a kép – de ez csak fotós rizsa volt, nyilvánvaló, hogy az újságoknak *miért* kellett. Aaronnak még ott, Houtenben meg kellett küzdenie a Tubantia University PR-os lányával, aki szerint a publikálást jóvá kell hagynia az információs osztálynak, ami nyilvánvalóan sosem történt volna meg. Ettől függetlenül Aaront másnap reggel egyenesen Robert Capaként fogadták a szerkesztőségben.

– Még szép, hogy lehozom a fotót – tombolt Blaauwbroek –, páncélozott kocsival vitetem a nyomdába, és ha kell, a testemmel védem a nyomdagépet!

Rövid idő alatt mindenhol felbukkant a meztelen rektor képe: az evezősök kantinjában, kinagyítva a párpult fölött, vitézek résztvevőinek pólóján, egyetemi nyári fesztiválok plakátján. Aaron még kollégiumi vécék ajtaján is szembetalálkozott vele. És véletlenül vagy sem, de épp ekkoriban egyre vadabb találgatások kaptak lábra Sigeriusról a főtéri egyesületekben és a kollégiumi bulikon. Állítólag orosz vendéglőket vert szét, mikor Ruskával együtt a Szovjetunió és Kínán keresztül Japánba utazott; elektrosokkal kezelték egy amerikai diliházban, nem sokkal a tudományos áttörése után; korábbi házasságokból gyerekek élnek elhagyatottan valahol. Csak rá kellett nézni a képre, hogy a fotóról egyenesen a gondolatokba fészkelje magát a kétely. Mindenki láthatta, amit Sigerius fülei hirdetnek: a gondosan kiválasztott, kétrészes, jobbára unalmasan sötétkék, néha galambszürke vagy halvány csíkos öltönyök alól meghökkenetően inas, szívós, szaknyelven szólva szálkás test tárult elő. Nem lehetett közömbösen szemlélni ezt a testet, ahogyan a bal mellkas feltűnő tetoválását sem: Sigerius szíve fölött olcsó, sötétkék tengerészintárból két japán jel rajzolódott ki – *dzsúdó*, ismerte fel Aaron. Döbbenetes volt ez a billog: 1995-ben nemcsak ritkának számított a tetoválás, de végtelenül közönségesnek is. Ugyanakkor nagyon is összhangban állt Sigerius testiségével,

a majomemberével, aki az értekezleteken addig hintázott a széke hátsó lábain, míg az utolsó pillanatban az asztallapon kellett fogást találnia, a kávészünetekben légtornászokat idézően ropgattatta a vállait, körbe-körbetekingetve, mintha arra készülne, hogy még az ülés folytatása előtt elpáholja néhány vitapartnerét. Sötétlő kulcslyuk volt ez a jel, melyen keresztül az egyetem megleshette Sigerius lezárt múltját: a bivalyerős vadembert, aki ifjúsági regényeket idézően két Eb-címmel kezdte pályáját, és a müncheni olimpián karrierje csúcsára kellett volna érnie.

Interjúkból tudható, hogy a rektor 1972-ben, akárcsak Ruska, éremesélyesnek számított, de szűk egy hónappal a játékok előtt közbeszólt a sors: épp átvágott az utrechti Bilstraaton, hogy vegyen egy krémet a túloldalon, mikor – a lány krém ízét már a szájában érezte – elkaszálta egy motoros; a fém lábtartó telibe kapta a vádliját: reccs, löttek az élsportolói karriereknek. Sem újságírók, sem hallgatók, sem a tudóstársak nem tudtak betelni az elmélettel, miszerint e nélkül a krémes nélkül Sigerius karrierjének valódi csodája sosem teljesedett volna be. Az „Antonius Matthaesuslaan-i csoda”, Sigerius csak így nevezte, ebben az utrechti utcában állt a ház, melynek emeleti lakásában nyolc hónapot töltött ágyéki gipszben. A müncheni játékokat követő sötét tél egyik napján megtörtén katorászott egy *Panorama* és *Libelle*-füzetekkel teli dobozban, ahol is rátalált a Holland Matematikai Diákolimpia néhány elkallódott feladatgyűjteményére – kivételesen tehetséges diákoknak szánt kivételesen nehéz matematikai feladatsorokra –, és unalmában számolgatni kezdett egy kartonlapon. Reggelre az összes feladatot megoldotta.

Csak találgatni lehetett, mi történt azon az éjjelen, milyen kapuk nyíltak meg Sigerius megtört sportagyában, tény viszont, hogy három évvel később *summa cum laude* végzett az Utrechti Egyetem matematika szakán, később félelmetes zsenialitással doktorált, a nyolcvanas évek elején pedig családjával együtt Kaliforniába, Berkeley-be költözött, ahol olümposzi ma-

gasságokba emelkedett. Az „utrechtli Rámánudzsan” valóságos áttörést ért el a csomóelméletben – a matematika ezen ága azt vizsgálja, hányféleképpen rendeződhet csomóba egy kötéldarab, ennél egyszerűbben képtelenség leírni –, amiért a Nemzetközi Matematikai Unió négyévente összeülő kongresszusa 1986-ban neki ítélte a Fields-érmét.

Ez mind átfutott Aaron agyán, mikor felismerte a szemben ülő nőt; alaposan megváltozott, de azonnal tudta, ki az. Átlósan vele szemben Joni anyja ült, közvetlenül egy rövid, téglavörös áruházlánci egyenruhát viselő fiatal lány mellett. A rémület egy pillanatra elvakította a fiút.

Álmatlan bóbiskolásból tért magához, s bár még mindig a Brüsszelbe tartó vonaton ült, és épp elhagyták Liège-t, ez alatt az öntudatlan félóra alatt drámai változás állt be a helyzetében. A kocsi megtelt, ólmos fény szűrődött be az ablakon, belga fény, melyet zavarossá tört a táj. Tineke Sigerius az ablakhoz támaszkodott a homlokát, szórakozottan nézte az elsuhanó vallon dombokat és egytemplomos falvakat. Aaron első reflexe a menekülés volt, lelépni innen, de a folyosót utasok állták el – képtelenség lett volna felpattanni és a vonat másik végébe futni. A teste úgy reagált a pánikra, mintha meredek dombon kaptatott volna fel: percekig izzadt ültében, sebesen szedte a levegőt, miközben nyugtatta magát, és várta, mikor ismernek egymásra.

Semmi sem történt. Ha egy döccenés vagy váratlan hang kizökkentette Tineke Sigeriust, a tekintete – Aaron így érezte – rezzenéstelenül siklott át az ő nyugtalan alakján. *Úgy tett, mint ha nem is ismerné.* Ő is csapdába került – jött rá a fiú –, neki sem kellemes ez az egész. Véletlenül ülhetett ide, biztos örült, hogy talált egy szabad helyet a vasárnapi vonaton, őt csak akkor vehette észre, mikor már befészkelte magát a sarokba. Nyilván megkönnyebbült, mikor látta, hogy alszik, szerencse a szerencsétlenségben: volt ideje összeszedni magát és meghatározni a követendő stratégiát. Tineke valószínűleg Liège-ben szállt fel,